

Dünya neft sənayesində yeni bir başlanğıc

Azərbaycan neftçiləri dənizdə neftçixarmaya hələ “Neft Daşları”ndan əvvəl də təşəbbüs göstərəblər. 1803-cü ildə (bəzi məlumatlarda 1798-ci ildə) Bakı sakini Qasımbəy Mənsurbəyov Bibiheybət yaxınlığında, dənizdə, sahilədən 18 m və 30 m aralıda iki neft quyusu qazdırıb. Sonralar Xəzər dənizinin qalxması nəticəsində həmin neft kəhrizləri suyun altında qalıb.

“Neft Daşları”nda 942 metr dərinlikdən hasilata start verilməsi isə dünya üçün bir yeni başlanğıc oldu. İnzibati cəhətdən Pirallahı rayonunun tərkibinə daxil olan “Neft Daşları” yatağı Bakı şəhərindən 110 km şərqdə, Pirallahı adasından 50 km cənub-şərqdə Xəzər dənizinin Azərbaycan sektorunda yerləşir. “Neft Daşları” ərazisində təbii qrifonlar olduğuna görə dənizin səthinə çıxmış daşlar qara rəngə boyanıb, buna görə də əvvəllər bura “Qara Daşlar” adlanıb.

“Qara Daşlar” deyilən ərazidə neft yatağının kəşfi neftçi-geoloq Ağaqrurban Əliyevin adı ilə bağlıdır. Ərazidə ilk kəşfiyyat buruğunun yerini isə məşhur neftçi Yusif Səfərov müəyyənləşdirib. 1948-ci ilin dekabrında ilk tikinti dəstəsi “Transportnik” (Nəqliyyatçı) kateri ilə Pirallahı adasından “Qara Daşlar”a göndərilir, burada qazma briqadası üçün 14 m²-lik yaşayış yeri hazırlanır və qazma buruğunun tikintisi həyata keçirilir. 1949-cu

Azərbaycan neftçilərinin dünya neft sənayesinə bəxş etdiyi ilk lərdən biri də dənizdə neftçixarmanın təməlinin qoyulması ilə bağlıdır.

ilin iyununda birinci kəşfiyyat quyusunun qazılması məqsədilə ömrünü başa vurmuş “Çvanov” gəmisi gətirilir və tələb olunan nöqtədə batırılır. Burada ilk quyunun qazılması qazma ustası Mixail Kaverokinlə birlikdə Qurban Abasova həvalə edilmişdi. Onların rəhbərlik etdiyi briqada işə 1949-cu il iyunun 24-də başladı və qazma işləri qısa müddət ərzində

tamamlandı.

1951-ci ilin fevralında “Neft Daşları”ndan neftlə dolu ilk tanker yola salınıb.

İlk vaxtlarda quyunun gündəlik hasilatı 100 tondan artıq idi. Açıq dənizdə qazılan ilk quyudan neft fontan vurmasının şərafinə ərazinin əvvəlki adı “Qara Daşlar” “Neft Daşları” ilə əvəzlənib. Üç il sonra burada dünyada ilk dəfə olaraq estakadalar tikilib. Daha sonra “Möcüzələr adası”nda növbəti quyunun qazılmasına start verilib.

Beləliklə, mavi Xəzərin qoynunda “Qara Daşlar” fəth olunub, estakadalar üzərində “Neft Daşları” şəhəri yaranıb. Prezident İlham Əliyev dünya təcrübəsində birinci dəfə açıq dənizdə neft hasilatına başlanmasını neft sənayesinin inkişafında mühüm hadisə kimi dəyərləndirib. “Məhz Azərbaycan neftçilərinin fədakar əməyi sayəsində dənizdə neftçixarmanın mümkünlüyü ideyası gerçəkləşdi və dəniz akvatoriyalarının mənimsənilməsi epoxasının başlanğıcı qoyuldu. Bu, eyni zamanda, Azərbaycanın neft mütəxəssislərini ən qabaqcıl mövqelərə çıxardı. Nadir Neft Daşları yatağının kəşfi bir çox dənizlərdə axtarış-kəşfiyyat işlərinə güclü təkan verdi. Hazırda dünyada karbohidrogen hasilatının əsas hissəsi dəniz akvatoriyalarının payına düşür və dənizlərin dərinlikləri fəth olunmaqdadır. Fəxr edirik ki, həmin proseslərin mənəbəri bizim əfsanəvi Neft Daşlarıdır”, - deyərək dövlətimizin başçısı vurğulayıb.

dir. Həmin əlamətdar hadisə 75 il bundan əvvəl tarixin bu günündə - 7 noyabr 1949-cu ildə yaşanıb. Məhz bu tarixdə “Neft Daşları”nda ilk quyuyu fontan vurub.

Ginnesin Rekordlar Kitabına düşən ilk dəniz neft platforması

“Neft Daşları” dünya neftçixarma tarixində yalnız açıq dənizdə ilk dəfə neft hasilatına başlanılması ilə əlamətdar deyil. Dünyanın 8-ci möcüzəsi kimi tarixə düşən “Neft Daşları”nda həm də ilk dəfə açıq dənizdə estakada dirəkləri üzərində dəniz mədəni tikilib, şəhər salınıb. Ötən illərdə burada meydançalarla birlikdə təxminən 300 kilometr estakada inşa edilib. Dünya təcrübəsində ilk dəfə olaraq dənizdə laylara suvurma metodu da məhz “Neft Daşları” yatağında tətbiq edilib. Bunun da nəticəsində quyuların fontan üsulu ilə işləməsinin müddəti xeyli uzadılib və layların neftvermə əmsalı əhəmiyyətli dərəcədə artıb.

“Neft Daşları” yatağı istifadəyə veriləndən 2024-cü ilin birinci yarısı da daxil olmaqla “ümumilikdə” buradan 180,2 mln. ton neft hasil olunub. Bəhs olunan dövrdə “Neft Daşları”dan 14,1 mlrd. kubmetr qaz çıxarılib.

Onu da qeyd edək ki, “Neft Daşları” Ginnesin Rekordlar Kitabına ilk dəniz neft platforması kimi düşüb. 1999-cu ildə dünya ekranlarına çıxan və Ceyms Bondun sərgüzəştləri silsiləsindən olan “Dünya kifayət deyil” (“The World Is Not Enough”) filminin bəzi kadrları məhz “Neft Daşları”nda lentə alınıb.

Dünyanın 8-ci möcüzəsi

“Neft Daşları”nda ilk quyunun fontan vurmasından 75 il ötür

“Neft Daşları”ndan başlayan yeni neft strategiyası

Böyük siyasətçi Heydər Əliyevin Azərbaycanına rəhbərliyinin birinci dövrü ölkəmizdə dəniz neftinin hasilatı tarixində yeni mərhələ açıb. Heydər Əliyev qarşıya dənizdə neft hasilatının artırılması hədəfini qoyub və Onun təşəbbüsü ilə zəruri infrastruktur qurulmasına başlanıb. Əvvəlcə dənizin 70 metr dərinliyində kəşfiyyat-axtarış işləri aparmağa imkan verən “Xəzər” tipli üzən qazma qurğuları alınıb Görülən tədbirlər tezliklə “Bahar” və “Bulla-dəniz” yataqlarının açılması ilə nəticələnib. Heydər Əliyev az sonra qarşıya dənizin 200 metr və daha çox dərinliyində işləmək vəzifəsi qoyub və böyük siyasi qətiyyət, iradə bahasına bu məqsədinə də nail olub. 1970-1980-ci illərdə “Şelf” tipli o dövr üçün ən müasir yarımdalma üzən qazma qurğularının respublikaya gətirilməsi dərinsulu sahələrdə zəngin neft və qaz yataqlarının kəşf olunmasına imkan yaradıb. Xəzərin fəth olunması baxımından Heydər Əliyevin müstəsna xidmətləri sayəsində araya-ərsəyə gələn Dərin Dəniz Özülləri Zavodunun inşası da mühüm hadisə idi. Heydər Əliyev 1993-cü ilin yayında xalqın təkidli tələbi ilə ikinci dəfə Azərbaycanın siyasi rəhbərliyinə gəldikdən sonra yeni neft strategiyasını hazırlayaraq “Əsrin müqaviləsi”nin imzalanması ilə onun təməlini qoydu. Böyük siyasətçi bildirdirdi ki, müstəqil Azərbaycanın yeni neft strategiyası məhz “Neft Daşları”ndan başlayıb.

Sonrakı mərhələdə “Neft Daşları”na, dəniz neftçilərinə qayğı siyasətini Prezident İlham Əliyev eyni ardıcılıqla davam etdirib. Dövlətimizin başçısının “Neft Daşları”nın 60 illiyi münasibətilə möcüzələr adasına tarixi səfəri də bu unikal həyata yeni nəfəs verib. Bu səfər “Neft Daşları”nın vətənimiz və xalqımız üçün nə qədər gərəkli olduğunu bir daha nümayiş etdirdi.

Mübariz ABDULLAYEV